

**Ομιλία Πρύτανη Πανεπιστημίου Κύπρου, Καθηγήτῃ Κωνσταντίνου Χριστοφίδη
στην τελετή εις μνήμη του ΕΥΑΓΟΡΑ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗ
Σάββατο, 12 Μαρτίου 2011, ώρα: 7:00μ.μ.
στην αίθουσα τελετών του Λυκείου Α΄ Εθνάρχῃ Μακαρίου Γ΄**

“- Παρόντες όλοι;

- Κύριε, ο Ευαγόρας λείπει.

- Παρόντες, λέει ο δάσκαλος · και με φωνή που τρέμει:

- **Σήκω, Ευαγόρα, να μας πεις Ελληνική Ιστορία.**

Ο δίπλα, ο πίσω, ο μπροστά, βουβοί και δακρυσμένοι, αναρωτιούνται στην αρχή, ώσπου η σιωπή, τους κάμνει να πέσουν μ' αναφιλητά ετούτοι κι όλη η τάξη.

- **Παλληκαρίδη, άριστα, Βαγόρα, πάντα πρώτος...**”

Φώτης Βαρέλης, από το ποίημα του «*Ευαγόρας Παλληκαρίδης*»

Κυρίες και Κύριοι,

Αισθάνομαι μεγάλη συγκίνηση που βρίσκομαι σήμερα ανάμεσά σας, για να τιμήσουμε τη ζωή, την προσφορά και τη μνήμη ενός από τα πιο φωτεινά και συγκλονιστικά σύμβολα του αντι-αποικιακού αγώνα της Κύπρου, του Ευαγόρα Παλληκαρίδη.

Έχουν κιάλας περάσει 54 χρόνια από τη θυσία του ήρωα, του ποιητή, Ευαγόρα Παλληκαρίδη. Γεννημένος στην Τσάδα στις 28 Φεβρουάριου του 1938, παιδί των Μιλτιάδη Παλληκαρίδη και Αφροδίτης Παπαδανιήλ, ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης είχε από τα εφηβικά του χρόνια βαθιά κατανόηση της ελληνικής του ταυτότητας και έμφυτη την αγωνιστικότητα για απελευθέρωση της πατρίδας του από τον αγγλικό ζυγό.

Ο Ευαγόρας θα ενταχθεί πολύ νέος στον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ εναντίον των Άγγλων κατακτητών. Απαρχή της εμπλοκής του, στον αγώνα για ελευθερία, οι εορτασμοί στέψης της Βασίλισσας Ελισάβετ, όπου κατεβάζει την αγγλική σημαία. Συμμετέχει έκτοτε σε διαδηλώσεις εναντίον των Άγγλων, ενώ το ταξίδι του στην Ελλάδα το 1955 είναι καθοριστικό για την ενεργότερη εμπλοκή του στον αγώνα με την επιστροφή του στην πατρίδα.

ΕΥΑ-ΓΟ-ΡΑΣ ΠΑΛ-ΛΗ-ΚΑ-ΡΙ-ΔΗΣ: Το όνομα του αρχαίου βασιλιά, και το χαρακτηριστικό αυτό επώνυμο, δεν θα μπορούσε να τα έχει παρά μόνο ένας **ήρωας** ή ένας **ποιητής**. Ο Ευαγόρας ήταν **και τα δύο**: ένας ευαίσθητος νεαρός ποιητής και την ίδια στιγμή ένας νεαρός αντάρτης, χωρίς φόβο, που στη σύντομη ζωή του δεν είχε κανέναν ενδοιασμό να ζυμωθεί με το άγριο πρόσωπο του πολέμου.

Μια λυρική, εφηβική ακόμη ψυχή, που δονείτο από τις κρυφές αποχρώσεις και τους κραδασμούς ευγενών αισθημάτων και ιδανικών, αλλά συνάμα, ο ψυχωμένος άντρας, ο οποίος μπορούσε να κάνει τη μεγαλύτερη υπέρβαση που υπάρχει για έναν άνθρωπο: την αυτοθυσία για ένα συλλογικό όραμα, συνοδευόμενη από ψύχραιμη και σταθερή περιφρόνηση του επερχόμενου θανάτου με απαγχονισμό. Η μοίρα του δεν θα μπορούσε να ήταν τυχαία, ήταν νομοτελειακά προκαθορισμένη από κάποια ανώτερη Δύναμη.

Ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης δεν θα μπορούσε να γίνει τίποτε διαφορετικό από αυτό που του είχαν γράψει τα αστέρια: **ποιητής και ήρωας**. Και ο Ευαγόρας δεν θα μπορούσε να γεράσει ποτέ, η αποτρόπαια και άδικη εκτέλεσή του τον κράτησαν για πάντα αθάνατο στην ιστορική συλλογική μνήμη και το πρόσωπό του αιώνια νεαρό, εφηβικό, αρυτίδωτο, ανέγγιχτο από το χρόνο.

*“Την Ελλάδα αγαπώ,
αλλά και σένα μ’ έναν έρωτα μεγάλο, αληθινό,
τα γαλάζια σου τα μάτια τα θλιμμένα
τον καθάριο της θυμίζουν ουρανό”.*

Ε. Παλληκαρίδης

Ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης έκανε με τον πιο απόλυτο και σαφή τρόπο τη μεγαλύτερη υπέρβαση που μπορεί να κάνει ένας άνθρωπος, δηλαδή έβαλε ως τη σπουδαιότερη προτεραιότητα το συλλογικό καλό, που για να το εξασφαλίσει θυσιάσε το μέγιστο που μπορούσε να δώσει, την ίδια του τη ζωή!

Σήμερα είμαστε εδώ για να γιορτάσουμε το πνεύμα του, τη γνησιότητά του και να τον ευχαριστήσουμε για την προοπτική που μας χάρισε. Κατάφερε με τη θυσία του να μας κληροδοτήσει πολλά. Μας κληροδότησε όλα αυτά που συνθέτουν την παράδοση, την ταυτότητα και το βάρος της ιστορίας της Κύπρου, μας κληροδότησε ουσιαστικά τα βαριά βήματα της ιστορίας! Αλλά ταυτόχρονα μας θυμίζει και τις ακτές της Κερύνειας.

Αν και όλοι ξέρουμε ότι η Ιστορία δεν γράφεται με τα “αν;” μπαίνω στον πειρασμό να αναρωτηθώ πώς θα ήταν ο Ευαγόρας, αν ζούσε, σήμερα:

Θα ήταν 73 ετών.

Θα είχε παντρευτεί μια όμορφη κοπέλα με γαλάζια μάτια;

Θα είχε παιδιά και εγγόνια;

Θα είχε σπουδάσει τα Ελληνικά γράμματα;

Θα είχε αναδειχτεί σε έναν σημαντικό Κύπριο, ή με μεγαλύτερη εμβέλεια, ποιητή;

Θα είχε ασχοληθεί με την Πολιτική;

Θα ήταν ένας απλός, συνηθισμένος άνθρωπος, ή μια εθνική προσωπικότητα;

Αυτά δεν θα τα μάθουμε ποτέ και θα παραμένουν, μάλλον πικρά, παιχνίδια της φαντασίας.

Αναρωτιέμαι, όμως, κάτι άλλο: αν με κάποιο μαγικό τρόπο, τον Ευαγόρα που πέρασε σαν πυρακτωμένο άστρο, σαν κομήτης, στο κυπριακό διάστημα και έκλεισε τα μάτια για πάντα εκείνη την πικρή νύκτα της 13ης προς 14η Μαρτίου του 1957, σε ηλικία 18 ετών, μπορούσαμε να τον φέρουμε για λίγο στο παρόν, στην Κύπρο του Μαρτίου του 2011, τι θα σκεφτόταν για την Κύπρο του σήμερα;

Πώς θα μπορούσαμε να εξηγήσουμε στον έφηβο που πολέμησε και θυσιάστηκε για την αποτίναξη της κυριαρχίας της Βρετανικής Αυτοκρατορίας ότι μέσα σε λίγες μόνο δεκαετίες, δεν είμαστε μεν πλέον αποικία, αλλά έχουμε τώρα χάσει μεγάλο μέρος της πατρίδας μας και της κυριαρχίας της από άλλο κατακτητή, την Τουρκία.

Πως η πατρίδα μας είναι διχοτομημένη, πως Κύπριοι και από τις δύο πλευρές ζουν ξεριζωμένοι από τις πατρογονικές τους εστίες και πως πολλοί άνθρωποι πέθαναν άσκοπα, χωρίς αποτέλεσμα, άλλοι άκλαυτοι και αγνοούμενοι, και πολλοί υπέφεραν, ενώ άλλοι μίσησαν και μισήθηκαν.

Και πώς θα πείθαμε τον οξύνοο Ευαγόρα ότι για όλα αυτά ευθύνονταν αποκλειστικά και μόνο οι διεθνείς συνομοσίες, οι παντοειδείς διεθνείς εχθροί που μας υπονόμισαν, η κακή τύχη, η κακιά ώρα, ο βάρβαρος και αδιάλλακτος εχθρός;

Πώς θα κρύβαμε από τον Ευαγόρα την πολιτική μωρία, ανωριμότητα, αστοχία και ανεπάρκεια που διαχρονικά επιδείξαμε και οι δύο μεγάλες κοινότητες της Κύπρου;

Την ανικανότητά μας, σε πολλές περιπτώσεις, να διαβάσουμε και να αποκωδικοποιήσουμε ορθολογικά τη διεθνή πολιτική και να χαράξουμε μια αξιόπιστη **κοινή** εθνική στρατηγική που να εξασφαλίσει την ασφάλεια, την ευημερία και την οικονομική ανάπτυξη όλων των Κυπρίων, καθώς και την προστασία της κληρονομιάς και των μνημείων του ιστορικού και θρησκευτικού μας πολιτισμού χιλιετιών;

Πώς θα κοιτάζαμε στα μάτια τον Ευαγόρα αφού δεν μπορέσαμε να προστατέψουμε την πατρίδα για την οποία θυσιάστηκε και αφού σε μεγάλο βαθμό, ακόμη και τώρα, αδυνατούμε να ξεπεράσουμε τον κακό εαυτό μας οι Έλληνες Κύπριοι και να κάνουμε ένα κβαντικό άλμα προς τα εμπρός;

Οι συγκρατούμενοι του φωνάζουν: «Θάρρος Παλληκαρίδη, θάρρος Παλληκαρίδη». Ο ίδιος ανταπαντά:

Θάρρος έχω πολύ. Αυτή τη στιγμή περνώ την είσοδο του ικριώματος...

14 Μαρτίου 1957, ώρα 12.02μμ.

Πώς θα δικαιολογούσαμε, στον άνθρωπο που κοίταξε το θάνατο κατάματα στα 18 του χρόνια και δεν λύγισε, ότι πολλοί από μας δεν θέλουμε σοβαρά λύση στην απaráδεκτη de facto διχοτόμηση της Κύπρου ακόμη και αυτή την υστάτη ώρα, αλλά δεν τολμούμε να το πούμε ανοικτά, και ο χρόνος που περνά εδραιώνει αμείλικτα επί του εδάφους τα στρατιωτικά αποτελέσματα της Τουρκικής εισβολής του 1974;

Πώς θα εξηγήσουμε στον Ευαγόρα ότι η Σαλαμίνα του άλλου Ευαγόρα και το Βυζαντινό Κάστρο της Καντάρας αποτελούν κομμάτι μιας χαμένης πατρίδας;

Πώς θα δικαιολογήσουμε ότι το Καράβι της Κερύνειας σταμάτησε ένα ταξίδι αιώνων στο κάστρο της Σκλαβωμένης πόλης;

Ομολογώ ότι τα καταγιστικά και βασανιστικά ερωτήματα συνεχίζουν. Οι σημερινοί έφηβοι, θα είχαν το όραμα, την πίστη και την τόλμη του Ευαγόρα;

Έχουμε νέους, οι οποίοι θα βάλουν πάρα πολύ ψηλά τον πήχη στις συλλογικές φιλοδοξίες μας, τις προσδοκίες και τους στόχους μας για τον τόπο μας, με στόχο να δημιουργήσουμε την Κύπρο για την οποία ο Ευαγόρας θα ένιωθε ότι άξιζε η προσφορά της δικής του ζωής;

Βέβαια, οι σημερινοί νέοι της Κύπρου, δεν χρειάζεται πια να δώσουν την ίδια τους τη ζωή για να σώσουν ή να βοηθήσουν τη χώρα τους να σταθεί στα πόδια της. Οι νέοι του 2011 αγωνίζονται (και ελπίζουμε έτσι να είναι πια για πάντα) σε ένα στίβο ειρηνικό.

Χρειάζεται όμως να δίνουν το μέγιστο των δυνάμεών τους για να κάνουν την Κύπρο ισχυρή, ανταγωνιστική, με το δικό της ρόλο στην ευρωπαϊκή οικογένεια. Τα παιδιά και τα εγγόνια των Κυπρίων ηρώων δεν χρειάζεται να παλεύουν με τα όπλα της βίας ή να είναι θύματα του πολέμου αλλά να παλεύουν με τα όπλα του μυαλού και του ήθους τους για επιτεύγματα στη γνώση, την επιστήμη, την κοινωνική δράση, τον πολιτισμό, την ανθρωπιά.

Τι χρωστάμε στην πατρίδα Ευαγόρα; Πιστεύω πως η δική μας υπέρβαση, τόσο των νέων μας αλλά και του καθενός από μας, είναι να δίνουμε τον εαυτό μας και όλες μας τις δυνάμεις, για να γίνουμε καλύτεροι σε εκείνον τον τομέα που ο καθένας μας τάχθηκε να υπηρετήσει, για να κάνουμε και την πατρίδα μας καλύτερη μέσα στις δυσκολίες της ημικατοχής που αντιμετωπίζουμε, τις ειδικές για τον τόπο μας, αλλά και τις παγκόσμιες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο πολίτης του κόσμου.

Αποτελεσματικό και ισχυρό όπλο, αλλά και ασπίδα, η Παιδεία μας, την οποία οφείλουμε να ενισχύσουμε τόσο με τη συμμετοχή μας, ως ενεργοί πολίτες, με αναβαθμισμένη σκέψη και λόγο, όσο και την ποιοτική μας συνεισφορά μέσα από την επαγγελματική μας ζωή και την εγρήγορσή μας για μία κοινωνία πιο ανθρώπινη, πιο δημιουργική, χωρίς αποκλεισμούς, θωρακίζοντας έτσι την Κύπρο του 21^{ου} αιώνα.

Σκέφτομαι, Ευαγόρα, ότι αυτή είναι η νέα γενιά των πολεμιστών της Κύπρου. Πολεμιστές της ειρήνης και της δημιουργίας. Η γενιά που, πάνω στο πονεμένο παρελθόν και τη θυσία των προγόνων της, χτίζει με αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία το μέλλον μίας ισχυρής Κύπρου. Της Κύπρου της ειρήνης, της Ευρώπης και του κόσμου, μιας Κύπρου Ελεύθερης και Ενωμένης, χωρίς διαχωρισμούς και τείχη ανάμεσα στους Ανθρώπους της. **Σκέφτομαι, Ευαγόρα, ότι η μόνη μας εξιλέωση είναι να ενώσουμε και πάλι τη διχοτομημένη πατρίδα μας.**

Μια τέτοια Κύπρος, ΕΝΩΜΕΝΗ, ανοικτή, με ποιότητα, με βάθος και με υψηλούς στόχους για το μέλλον, θα είναι η ιστορική και προσωπική δικαίωση όχι μόνο για τον Ευαγόρα αλλά και τον κάθε έναν από τους νεκρούς ήρωες, καθώς και τους διακεκριμένους Κύπριους, τους οποίους θυμόμαστε και τιμούμε με αγάπη και σεβασμό.

Μια τέτοια Κύπρος θα είναι η δική μας ζωντανή παρακαταθήκη στη νέα γενιά της Κύπρου και θα αποτελεί τη δική μας προσωπική δικαίωση και υπέρβαση για το μέλλον που πιστεύουμε ότι αξίζει στον τόπο μας.

Έρχονται δύσκολες μέρες. Θα πρέπει να πορευτούμε με μυαλό και σύνεση, κτίζοντας στρατηγικά τη σκέψη μας. Να αντιληφθούμε, ότι δεν θα γυρίσουμε τόσο εύκολα πίσω στις 19 Ιουλίου του 1974. Ο γυρισμός θα πρέπει να γίνει με μαεστρία παρά την πίκρα που θα νιώσουμε κάποιιοι από εμάς εφόσον δε θα επιστρέψουν άμεσα στα σπίτια τους. Θα επιστρέψουν όμως αρκετοί, οι οποίοι και θα αποτελέσουν τη μαγιά της πλήρους επιστροφής. Αυτοί, θα είναι η σύνδεσή μας με τα χρώματα των πατέρων μας.

Ξέρω ότι αυτό που λέω είναι λίγο πικρό, όμως καλύτερα να μοιραζόμαστε τις αληθινές αλήθειες παρά τις αυταπάτες τις ψεύτικες.

Όντας σήμερα κομμάτι της μεγάλης ευρωπαϊκής οικογένειας, πρέπει να σταματήσουμε να κοιτάζουμε τον Κόσμο με δέος και εσωστρέφεια, από την οπτική γωνία του μικρού και αδύναμου. Να ξεπεράσουμε τα δόγματα και τις ιδεολογικές αγκυλώσεις. Να ξαναφτιάξουμε συμμαχίες, να μετρήσουμε και πάλι τους φίλους μας, να ξεπεράσουμε το σύνδρομο του κυνηγημένου.

Ο κόσμος γύρω μας αλλάζει, εμείς αλλάζουμε, τα γεγονότα τρέχουν. Πρέπει, λοιπόν, να σχεδιάσουμε το αύριο. Ζούμε σε μια περιοχή που φλέγεται, με καθημερινές ανακατατάξεις, με σχέσεις και συμμαχίες σε κινούμενη άμμο, με γεωπολιτικά δεδομένα ασταθή όσο ποτέ. Να δούμε πώς θα πείσουμε και πάλι τους Ευρωπαίους συμμάχους μας, να δούμε πώς θα περάσουμε στα ευρωπαϊκά κέντρα σκέψης την πραγματικότητα, ότι, δηλαδή, η κατοχή δεν τέλειωσε, ότι τα οράματα ενός λαού δεν δικαιώθηκαν. Ότι, λαοί που γέννησαν Ευαγόρες και Ονήσιλους διακαιούνται μια καλύτερη μοίρα.

Θα πρέπει, λοιπόν, να αντιληφθούμε ότι οι σημερινές ιστορικές ανακατατάξεις δημιουργούν και ιστορικές ευκαιρίες αλλά και ιστορικούς κινδύνους. Χρειάζεται, όμως, γρήγορη και σωστή ανάγνωση των δεδομένων. Ο βίαιος διαχωρισμός της πατρίδας μας, θα ηττηθεί. Ο βίαιος διαχωρισμός των κοινοτήτων και των ανθρώπων της θα ηττηθεί.

Και έγραφε ο Ευαγόρας:

“Γεια σας παλιό συμμαθητάί.

Τα τελευταία λόγια τα γράφω σήμερα για σας

Κι όποιος θελήσει για να βρει ένα χαμένο αδελφό, ένα παλιό του φίλο,

ας πάρει μίαν ανηφοριά, ας πάρει μονοπάτια, να βρει τα σκαλοπάτια που παν στη Λευτεριά.”

Με τη συμμετοχή του στον αντάρτικο αγώνα ο Ευαγόρας έχει διαίσθηση της σύλληψής του, διαισθάνεται ότι το τέλος είναι κοντά. Πράγματι συλλαμβάνεται από αγγλικό περίπολο στις 18 Δεκεμβρίου του 1956 κατά την μεταφορά όπλων, γι' αυτό θα καταδικαστεί από τους αποικιοκράτες σε θάνατο. Με την ανακοίνωση της καταδίκης του δηλώνει χαρακτηριστικά ενώπιον των «δικαστών» του:

«Γνωρίζω ότι θα με κρεμάσετε. Εκείνο όμως το οποίον έχω να είπω, είναι τούτο. Ό,τι έκαμα, το έκαμα ως Έλλην Κύπριος όστις ζητεί την Ελευθερίαν του. Τίποτα άλλο.»

Κυρίες και Κύριοι,

Στις 13 Μαρτίου του 1957 ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης οδηγείται στην αγχόνη. Στις 14 Μαρτίου, ξημερώματα, κερδίζει την αθανασία, και παραμένει ζωντανός. Ζωντανός στη μνήμη των συναγωνιστών του, ζωντανός στη μνήμη ολόκληρου του κυπριακού λαού. Παραμένει ζωντανό πρότυπο για κάθε σκλαβωμένο λαό, του οποίου καταπατείται το δικαίωμα της ελευθερίας.

Ένας μεγάλος Γάλλος διανοητής έγραψε ότι οι άνθρωποι χωρίζονται σε δύο ομάδες. Εκείνους που γραφούν την ιστορία και εκείνους που τη ζουν. Ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης έγραψε ένα σημαντικό κομμάτι της νεότερης ιστορίας του τόπου μας.

Σας ευχαριστώ!